

SELECTIECRITERIA VAN DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN >> EUROPESE UNIE

voor het evenement Culturele Hoofdstad van Europa voor de periode 2007 tot 2019
in relatie tot het Yellow Fellow projectvoorstel

Regeling Brussel 30.5.2005, COM (2005) 209 definitief, 205/0102 (COD)

Omdat het voldoen aan de selectiecriteria van de Europese Commissie van doorslaggevend belang is om Culturele Hoofdstad van Europa te worden heeft Stichting Yellow Fellow de besluiten van de Commissie over dit onderwerp bestudeerd, in totaal twee samenvattingen van 15 en 3 bladzijden bekeken en deze teruggebracht tot de hoofdcriteria waarin de eisen duidelijk vastliggen. Naast de expliciet gestelde eisen in artikel 3 en 151 wordt ook verder in de hele regeling voortdurend zwaar de nadruk gelegd op de Europese dimensie.

Letterlijke tekst van het besluit COM(2005) 209 DEFINITIEF van het Europese Parlement en de Raad tot vaststelling van een communautaire actie voor het evenement Culturele Hoofdstad van Europa voor de periode 2007 tot 2019.

Artikel 3: Kandidaturen

1. Elke kandidatuur moet een cultureel programma met een Europese dimensie omvatten dat hoofdzakelijk gebaseerd is op culturele samenwerking in overeenstemming met de doelstellingen en acties als bedoeld in artikel 151 van het verdrag.
2. Het culturele programma van het evenement moet speciaal voor het jaar als Culturele Hoofdstad worden gecreëerd en moet de Europese toegevoegde waarde voor het voetlicht brengen in overeenstemming met de criteria van lid 3.
3. Het culturele programma moet voldoen aan de volgende criteria, die in twee categorieën zijn onderverdeeld: “De Europese dimensie” en “Stad en burgers”.

Wat de categorie “De Europese dimensie” betreft, moet het programma:

- a) de samenwerking tussen culturele actoren, kunstenaars en steden in andere lidstaten in alle culturele sectoren bevorderen
- b) de aandacht vestigen op de rijke culturele diversiteit in Europa
- c) de gemeenschappelijke aspecten van Europese culturen naar voren brengen

Wat de categorie ‘Stad en burgers’ betreft, moet het programma:

- a) de belangstelling wekken zowel van de burgers die in de stad en de omgeving wonen als van burgers uit het buitenland.
- b) Haalbaar zijn en integrerend onderdeel uitmaken van de stad op lange termijn.

Artikel 151: Algemene omschrijving in het Verdrag van Lissabon over cultuur m.b.t. Europa

1. De EG draagt bij tot de ontplooiing van de culturen van de Lid-Staten met nadruk op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed.
2. De EG moedigt de samenwerking aan door zo nodig activiteiten op dit gebied te ondersteunen.

Het Yellow Fellow project in relatie tot artikel 3 en artikel 151

Het Yellow Fellow project de *Kunst van het Samenleven, tussen kunst, cultuur en natuur* voor het programma Culturele Hoofdstad van Europa wordt vorm gegeven op Strijp-S, het 27 ha grote industriële complex dat door Philips is verlaten en daarmee een gat in de stad Eindhoven achterlatend. Het project bestaande uit een inhoudelijk programma rondom abstracte kunst in een cross-over centrum en een visuele vertaling daarvan in twee paviljoens, *Maison Particulière* van De Stijl en het *Poème Électronique* van LE CORBUSIER c.s., het wereldbepaalde project van Philips op de werelddoetstelling in Brussel in 1958, voldoet volledig aan de eis van culturele samenwerking tussen de lidstaten van de Europese Unie (artikel 3, lid 1), en dat omdat het gebaseerd is op het gemeenschappelijk cultureel erfgoed volgens artikel 151 van het verdrag en noodzaakt tot samenwerking tussen de lidstaten van de Europese Unie.

Dit culturele erfgoed en het unieke Europese thema is het gelijktijdige ontstaan van de abstracte kunst in Nederland, Rusland en Duitsland in de jaren 1910 tot 1914. Een kunstvorm die vervolgens over de hele wereld zijn invloed doet gelden en die in de jaren na het ontstaan per land een eigen gezicht krijgt. Op het Europese vlak worden de ideeën verspreid door MONDRIAN die na zijn activiteiten in Brabant naar Parijs, Londen en New York gaat, daar woont en werkt en door VAN DOESBURG die in Europa rondreist o.a. in Parijs en bij het Bauhaus in Duitsland en daar zijn invloed uitoefent. Uit Duitsland is het KURT SCHWITTERS die in Friesland rondreist en daar zijn sporen achterlaat. De Tilburger ANTHONY KOK, richt samen met VAN DOESBURG De Stijl op en zal 17 jaar lang in vriendschap intensief met hem samenwerken.

Ook in de kleinere landen van de EU zijn kunstenaars gelijktijdig bezig, sommigen deel uitmakend van De Stijl. Voorbeelden hiervan zijn GEORGE VAN TONGERLOO in België, FRANTIŠEK KUPKA in Tsjecho-Slowakije en LÁSZLO MOHOLY-NAGY in Hongarije. Het Yellow Fellow project voldoet daarmee aan artikel 3, lid 3b omdat het de aandacht vestigt op het gezamenlijke culturele erfgoed van drie grote culturen in Europa: De Russische, de Duitse en de Nederlandse. Alle grote musea over de hele wereld hebben schilderijen van de abstracte kunstenaars uit deze landen. Tegelijkertijd zijn binnen de abstracte kunst de verschillen tussen de stromingen van deze drie landen heel duidelijk en gebaseerd op zeer verschillen motieven. Dat maakt de rijke culturele diversiteit zichtbaar.

De invloeden van abstracte kunst zijn niet beperkt gebleven tot de schilderkunst. In Nederland zijn er de voorbeelden in de architectuur, die gedeeltelijk nu pas zichtbaar gemaakt worden en waren er altijd al gevolgen voor de inrichting van huizen en kantoren met zeer bekende voorbeelden bij de meubelen: de zigzag stoel en de blauwrode stoel van RIETVELD, een van de leden van De Stijl.

Met het bouwen van de paviljoens *Maison Particulière* van De Stijl en het *Poème Électronique* van LE CORBUSIER c.s wordt aan een aantal randvoorwaarden voldaan waarmee de andere, bij het ontstaan van de abstractie betrokken landen, het een voorrecht zullen vinden om aan te haken. Op deze wijze kan het thema abstractie na 100 jaar (opnieuw) wereldwijd onder de aandacht gebracht worden en daarmee is er een garantie dat deze landen met enthousiasme mee zullen doen. Daarmee voldoet het project ook aan de tweede eis van artikel 151: Het bevorderen van de samenwerking tussen de Europese lidstaten. Bovendien brengt het BrabantStad dan in de echte positie van Culturele Hoofdstad van Europa, namelijk de culturele hoofdstad die dat voor de hele wereld wil en kan zijn.

De Europese dimensie zoals verwoord in Artikel 3. lid 3 a,b en c is met de keuze van het Europese thema 'abstracte kunst' zodanig dat er vanzelfsprekend een grote samenwerking zal ontstaan tussen de culturele actoren, kunstenaars en steden van een aantal lidstaten voor een groot aantal sectoren. Bij de sectoren wordt gedacht aan de beeldende kunsten en de architectuur, maar ook aan muziek en opera waar de invloeden van de kunstenaars in de daaropvolgende perioden duidelijk zijn. Ook de gevolgen voor de kunsten in de relatie met politiek en levensbeschouwing zijn rijke bronnen voor een interessante invulling van de programma's voor het jaar 2018.

In het kader van de categorie: “Stad en burgers” is inhoudelijke programmering in **het Cross-over centrum** de basis omdat abstracte kunst gebruikt wordt om directe verbindingen te leggen met de wetenschappen, het ondernemerschap en de educatieve sector. In programma’s wordt voor stad, burger en bezoeker duidelijk hoe de samenleving profijt kan hebben van de kunsten. Artikel 151 nodigt uit om met vernieuwende activiteiten op basis van wederzijdse ervaringen en ideeën tot nieuwe samenwerkingsvormen. In het cross-over centrum worden nieuwe verbindingen gelegd tussen kunst en samenleving, tussen kunst en filosofie (wetenschappen), kunst en organisatie (ondernemerschap en management) en tussen kunst en alle vormen van onderwijs. Als interessant voorbeeld van dit laatste dient de paper van CAROLINE VAN DER LINDEN: *De esthetische waarde van organisaties* bij INSEAD in Fontainebleau die Magna cum laude gewaardeerd werd. Maar ook bij VMBO’s werden drie jaar lang (2004, 2005 en 2006) workshops gehouden met frappante resultaten, ook bij de HES in Amsterdam (2009 en 2010), een workshop in 2010 bij de ROC Eindhoven en lectures en andere activiteiten bij universiteiten.

Deze vorm van interactiviteit tussen kunst, onderwijs, wetenschap en samenleving in het cross-over centrum is vernieuwend omdat kunst als gereedschap wordt gebruikt om anders te leren kijken, anders te leren denken. De resultaten na zes jaar pilots zijn zeer bemoedigend. Bij de productie van een recent boek van Yellow Fellow over de abstracte kunst: *Tussen ratio en Intuïtie* met zestig reacties op de abstracte kunst door zeer uiteenlopende vertegenwoordigers uit de maatschappij, bleek een buitengewoon veelzijdig antwoord op de abstracte kunst dat op veel plaatsen in de maatschappij bruikbaar is.

Het gebouw waarin **het cross-over centrum** gevestigd wordt, wordt speciaal ingericht om vele vormen van communicatie mogelijk te maken: met 20 eenmancabines, maar ook ruimtes voor 4, 20, 40 en 200 personen en in elke situatie een andere methodiek. Daarmee is al zes jaar lang geëxperimenteerd met goede resultaten. Het cross-overcentrum is onderdeel van een culturele wandelroute over Strijp-S waarlangs gebouwen met verschillende functies liggen. Het *Maison Particulière* als bezoekerscentrum en het *Poème Électronique* als voorbeeld uit het verleden van de eerste multimediale performance in 1958 op de wereldtentoonstelling in Brussel. En verder theater en filmfaciliteiten en urban sports in vroegere industriële gebouwen en elk met een eigen programma. De naam van het totale project op Strijp-S dekt de lading: *De Kunst van het samenleven, met kunst, cultuur en natuur*.

Er zal voor het cross-overcentrum ook buitenlandse belangstelling zijn. Maar vooral voor de visuele vertaling van het cross-over gedachtegoed in de paviljoens valt buitenlandse belangstelling te verwachten. Uit de Verenigde Staten en Japan, maar ook en vooral uit de andere lidstaten omdat het *Maison Particulière* een volledig nieuw licht werpt op de invloed van De Stijl, dus van MONDRIAAN, VAN DOESBURG, VAN EESTEREN en RIETVELD op de architectuur en dat dit *Maison Particulière* beschouwd kan worden als een, nog nooit eerder gezien, groot driedimensionaal kunstwerk, bestaande uit vier grote “MONDRIAAN”-reliëfs van 15 x 25 meter. Met de latente belangstelling voor MONDRIAAN c.s. in vooral Japan en de USA kan dit grote gevolgen hebben voor de bezoekersaantallen voor BrabantStad Culturele Hoofdstad. Vooral als, het voorstel van HANS VAN BEERS volgend, tussenliggend een mijlpaal wordt gecreëerd in 2014: Een Mondriaanjaar wegens 100 jaar Mondriaankunst. De fans voor LE CORBUSIER en het *Poème Électronique* komen wel in 2018 voor 60 jaar multimediale performances.

Ook in de huidige tijd is er een grote belangstelling voor de geometrisch abstracte kunst. In 2010 waren er grote tentoonstellingen over THEO VAN DOESBURG in de Lakenhal in Leiden en daarna in de Tate Modern in Engeland. Het Tate Modern is samen met het Museum of Modern Art (MOMA) in New York het wereldwijd bekendste museum. THEO VAN DOESBURG is als vertegenwoordiger van De Stijl ook in 2000 al op een bijzondere manier in de belangstelling geweest, zowel in het Centraal Museum in Utrecht als in Kröller Müller op de Hoge Veluwe. De Mondriaans van de MOMA hebben een vaste plaats in deze wereldberoemde collectie.

Momenteel is er een tentoonstelling van RIETVELD in het Centraal Museum in Utrecht waarvan kenners hebben vastgesteld dat daaruit blijkt dat er een nieuwe, extra waardering voor RIETVELD hoort te komen.

Ook de lyrisch abstracte kunstenaars uit de USA hebben in alle grote musea hun vaste plek gevonden, maar ook in Nederland vinden we deze abstracte kunstenaars in 2010 in het Rijksmuseum Twenthe met *Abstract USA 1985-1968 in the galleries*.

Ook in de dagelijkse Nederlandse productie van de abstract werkende kunstenaars vinden we die terug bij de tentoonstellingen in 2010: *Langs de grenzen van de abstractie* van de Haagse Kunstkring en bij de liefhebbers van de constructivisten bij *De Rekkelijken & Preziesen* in Delft.

Strijp-S (27 ha midden in de stad Eindhoven) wordt ontwikkeld tot tweede centrum van Eindhoven, maar mist tot nu toe de financiële middelen om de 'gentrification' in voldoende mate te laten gebeuren. BrabantStad is sinds 2004 bezig om zich voor te bereiden om kandidaat te worden voor Culturele Hoofdstad van Europa en de daarbij behorende budgetten beschikbaar te stellen. Door de beschikbaarheid van deze budgetten, die vrijkomen bij een definitieve toewijzing, ontstaat de kans voor Strijp-S om met het Yellow Fellow project invulling te geven aan de randvoorwaarden om dit tweede levendig stadcentrum te creëren. Hiermee voldoet het project aan artikel 3 lid 2 van de Europese selectiecriteria. In het kader van BrabantStad Culturele Hoofdstad is het hierboven geschetste project een haalbare kaart voor Eindhoven en zal het cross-over centrum een integrerend en zeer gewenst structureel onderdeel van de Stad Eindhoven en van BrabantStad gaan uitmaken.

Volgens deskundigen is er naast de eis van de Europese dimensie en structurele verbetering in de interactiviteit met de burgers en de stad ook nog een (achterliggende) **derde** overweging bij de Europese Commissie die van groot belang is bij de toekenning van de kwalificatie Culturele Hoofdstad van Europa. Dat is de *economische noodzaak* voor een stad om het te worden. Een stad moet de kwalificatie Culturele Hoofdstad van Europa nodig hebben voor de economische en culturele ontwikkeling van deze stad in vergelijking met de andere steden waarmee ze in concurrentie is. Voor BrabantStad is deze noodzaak, zeker in de voormalige spoorzones waarvan Strijp-S er een is, prima te beargumenteren.

JV180111